

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) ve Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) işbirliğinde gerçekleştirilen **DOKA Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi Anketi**, Türkiye'nin yerel düzeyde çay imalat sanayindeki eğilimleri ölçen ilk gösterge oldu. DOKA Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi ile Doğu Karadeniz illerinde çay imalatında faaliyet gösteren firmaların mevcut durumları ve gelecek beklentileri incelenecek ve gelişmeler izlenecek. Doğu Karadeniz Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi ile Doğu Karadeniz illerindeki çay imalat sanayinin Türkiye geneli ve Avrupa Birliği üye ülkeleri ile karşılaştırılması mümkün hale gelmiştir.

Doğu Karadeniz'deki çay imalat sanayi 5 aydır gözlem altında:

DOKA ve TEPAV işbirliğinde gerçekleştirilen DOKA Çay İmalat Sanayi Anketi, Doğu Karadeniz illeri olan Artvin, Giresun, Ordu, Trabzon, Gümüşhane ve Rize'de çay imalat sanayinde faaliyet gösteren firmalara uygulanmaktadır. Bu kapsamda firmalar ile 5. dönem görüşmeler Mayıs ayında yapılmıştır. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi sonuçları her ayın 5. iş günü Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı ve TEPAV internet sayfalarında kamuoyuna açıklanacaktır.

Çay imalat sanayi güven endeksi nasıl hesaplanıyor:

Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi, ankette yer alan "Şu andaki toplam siparişleriniz için ne söyleyebilirsiniz?", "Şu andaki mevcut stok düzeyiniz için ne söyleyebilirsiniz?" ve "Önümüzdeki 3 ayda üretiminizin ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?" sorularına verilen yanıtların balanslarının ortalaması alınarak hesaplanmaktadır.

Balans değeri, sorulara olumlu cevap verenler ile olumsuz cevap verenlerin farkı alınarak hesaplanmaktadır.

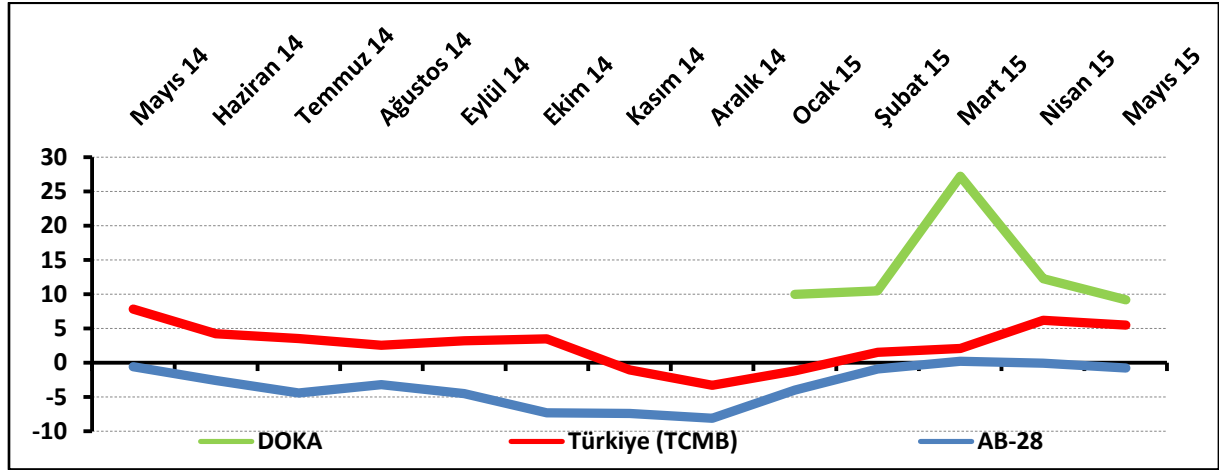
Doğu Karadeniz Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi düşmeye devam ediyor:

Nisan ayında 12,3 puan değerini alan DOKA Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi, Mayıs ayında 3,1 puan düşerek 9,2 puan değerini almıştır. Türkiye genelini temsil eden imalat sanayi güven endeksi Mayıs 2015'te bir önceki aya göre 0,7 puan düşerek 5,5 puan değerini alırken, Avrupa Birliği'ni temsil eden imalat sanayi güven endeksi Mayıs 2015'te bir önceki aya göre 0,7 puan düşerek -0,8 puan değerini almıştır.

Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi, geçen aya göre hem Doğu Karadeniz'de hem de Türkiye geneli ve AB-28'de düşmüştür. Doğu Karadeniz çay imalat sanayi, Mayıs 2015'te Türkiye genelinden ve AB-28'den daha iyi performans göstermiştir.

Çay İmalat Sanayi Güven Endeksinin düşmesinde; önümüzdeki 3 ayda çay üretimi beklentisindeki düşüş etkili olmuştur.

Şekil-1. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi karşılaştırılması* (Mayıs 2014 – Mayıs 2015)

*Mevsimsellikten arındırılmamış seriler

Tablo-1. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi*

%	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2015	10,0	10,5	27,2	12,3	9,2							

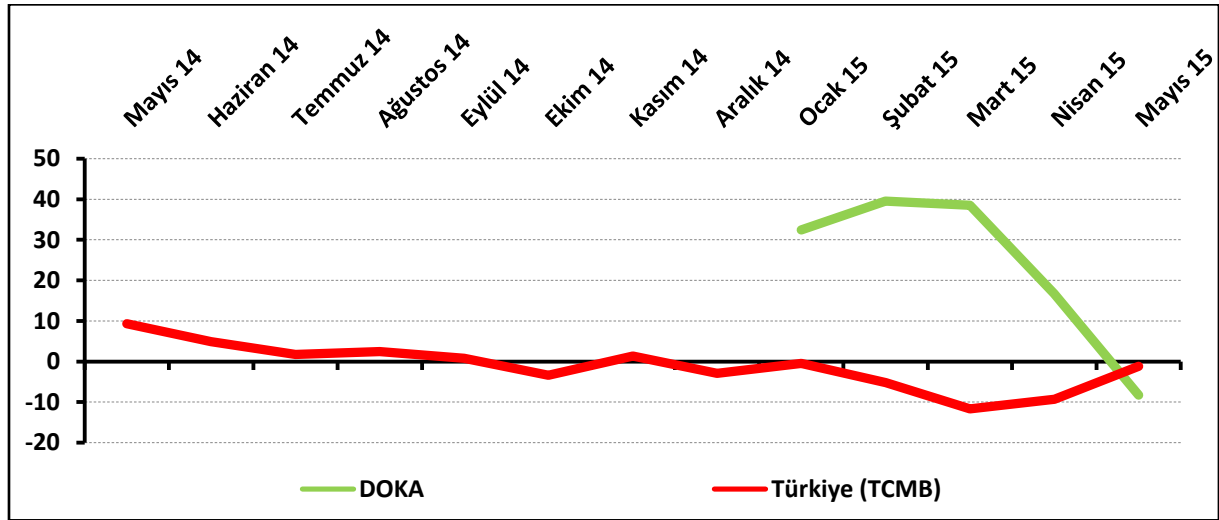
Doğu Karadeniz çay imalat sanayide genel gidişat düşüyor:

Nisan 2015'te 16,7 puan değerini alan çay imalat sanayideki genel gidişat Mayıs 2015'te 25 puan düşerek -8,3 puan değerine geriledi.

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin yüzde 29,2'si bir ay öncesine göre imalat sanayideki genel gidişatın daha iyi olduğunu düşünmektedir. Daha kötü olduğunu düşünenlerin oranı yüzde 37,5 olurken, aynı kaldığını düşünenlerin oranı yüzde 33,3 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Çay imalat sanayideki genel gidişata bakılınca Doğu Karadeniz illerinin Türkiye geneline göre daha kötü durumda olduğu görülmüştür.

Şekil-2. Geçtiğimiz aya göre çay imalat sanayide genel gidişat*(%arttı – %azaldı) (Mayıs 2014 – Mayıs 2015)

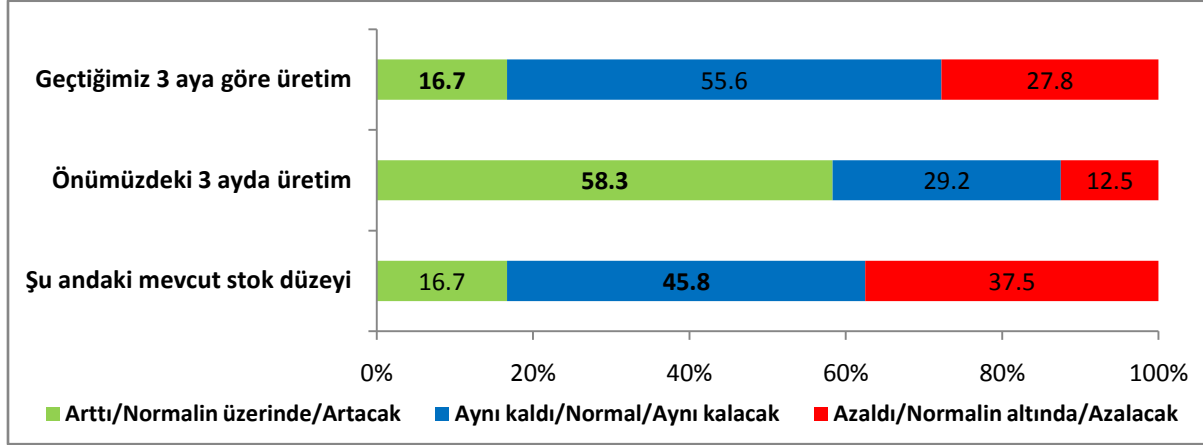
*Mevsimsellikten arındırılmış seriler

Doğu Karadeniz bölgesinde faaliyet gösteren sanayicilerin yüzde 60,9'u önümüzdeki 3 ayda kısa vadeli Türk Lirası kredi faiz oranının artmasını, yüzde 4,3'ü ise azalmasını bekliyor.

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde geçtiğimiz 3 aya göre üretim arttı:

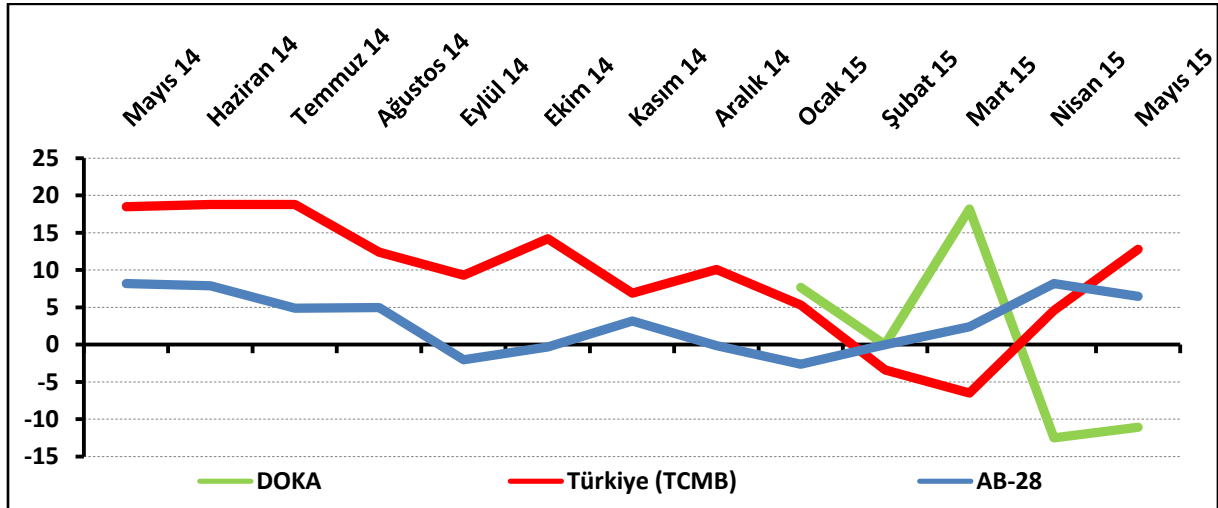
Mayıs 2015'te Doğu Karadeniz'de çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 16,7'si geçtiğimiz 3 aya göre üretimlerinin arttığını ifade ederken, yüzde 58,3'ü önümüzdeki 3 ayda üretimlerinin artacağını beklemektedir. Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 45,8'i mevcut stok düzeyinin sezon için normal olduğunu ifade etmiştir.

Şekil-3. Doğu Karadeniz'de üretim ve stok durumu (%) (Mayıs 2015)

Nisan 2015'te düşen geçtiğimiz 3 aya göre üretim, Mayıs ayında 1,4 puan yükseldi. Doğu Karadeniz'de geçtiğimiz 3 aya göre üretim, Türkiye genelinden ve AB-28'den daha düşük değer aldı.

Şekil-4. Geçtiğimiz 3 aya göre üretim durumu*(%arttı – %azaldı) (Mayıs 2014 – Mayıs 2015)

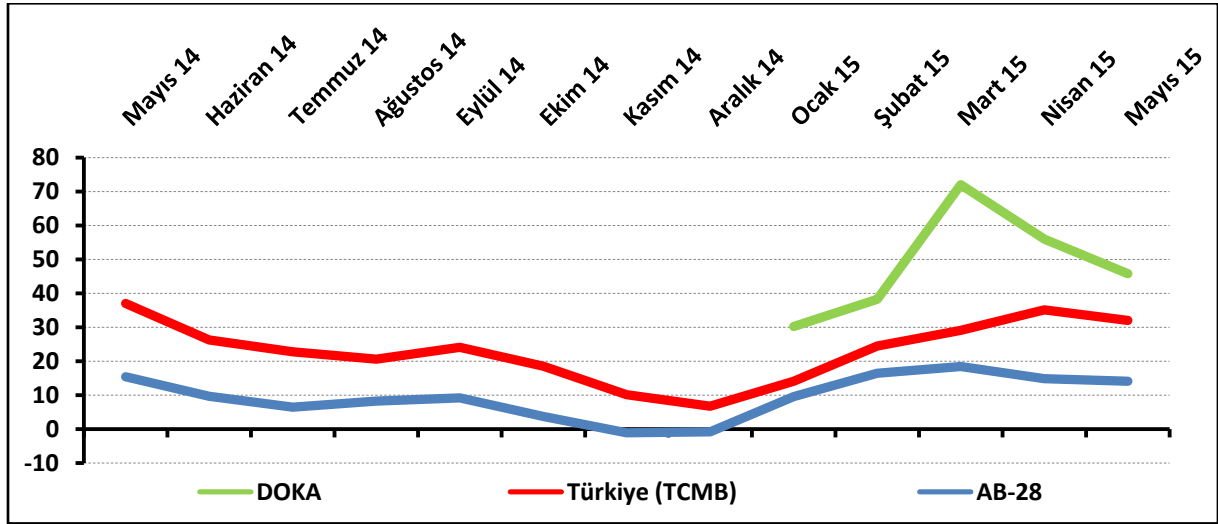

*Mevsimsellikten arındırılmamış seriler

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin yüzde 58'i önümüzdeki dönemde üretimin artacağını bekliyor:

Önümüzdeki 3 aydaki çay üretimi beklentisi geçen aya göre yaklaşık 10 puan düştü. Doğu Karadeniz'de önümüzdeki 3 aydaki çay üretim beklentisi Türkiye'den ve AB'den daha yüksek bir değer aldı. Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 58,3'ü önümüzdeki 3 ayda çay üretimlerinin artacağını, yüzde 29,2'si ise aynı kalacağını bekliyor.

Şekil-5. Önümüzdeki 3 aya göre çay üretim beklentisi* (%artacak – %azalacak) (Mayıs 2014 – Mayıs 2015)

*Mevsimsellikten arındırılmamış seriler

Mayıs'ta Doğu Karadeniz'de kapasite kullanım oranları yükseldi:

Doğu Karadeniz'de kapasite kullanım oranı Nisan 2015'te yüzde 40,1 iken Mayıs 2015'te 3 puanlık artışla yüzde 43,1'e yükselmiştir. Kapasite kullanım oranı Türkiye'de ise geçen aya göre 0,8 puan yükselerek yüzde 74,9 olmuştur.

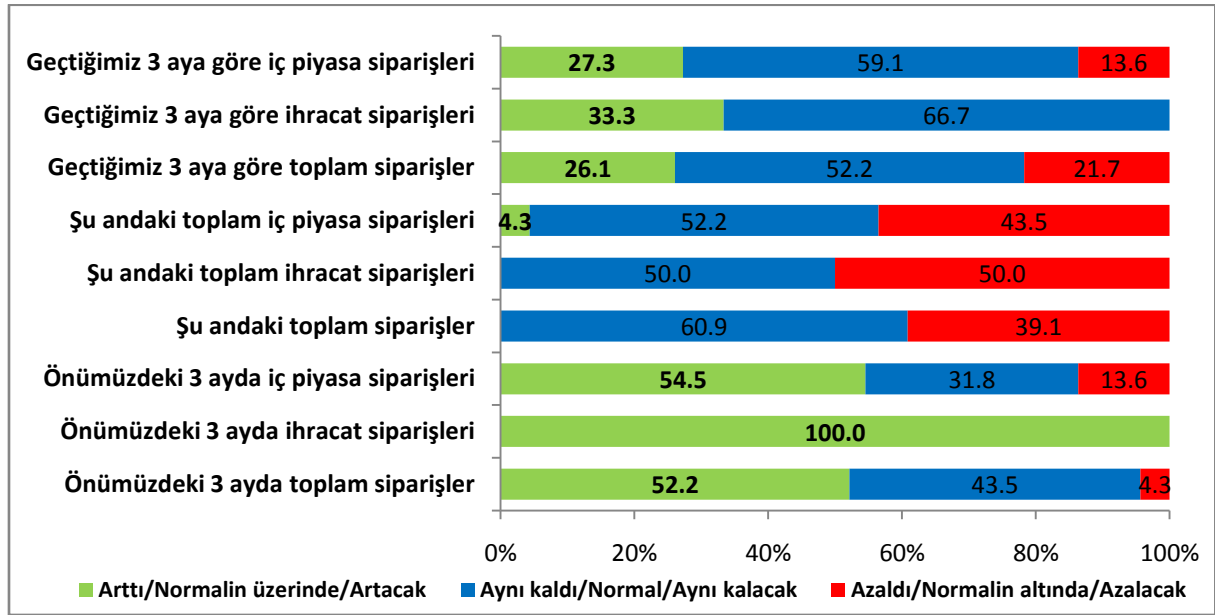
Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin yüzde 52'si önümüzdeki dönemde siparişlerin artmasını bekliyor:

Mayıs 2015'te Doğu Karadeniz'de çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 26,1'i geçtiğimiz 3 aya göre toplam siparişlerin arttığını ifade ederken, yüzde 52,2'si önümüzdeki 3 ayda toplam siparişlerin artacağını belirtmiştir.

Önceki aylarda da olduğu gibi Doğu Karadenizli üreticilerin gelecek dönem siparişlerden umudunun, geçtiğimiz dönemdeki sipariş artışlarından daha fazla olduğu görülmektedir.

Siparişlere iç piyasa ve ihracat detayında bakıldığında hem geçmiş dönemde hem de önümüzdeki dönemdeki ihracat sipariş durumu ve beklentisinin iç piyasa siparişlerinden daha fazla olduğu görülmektedir.

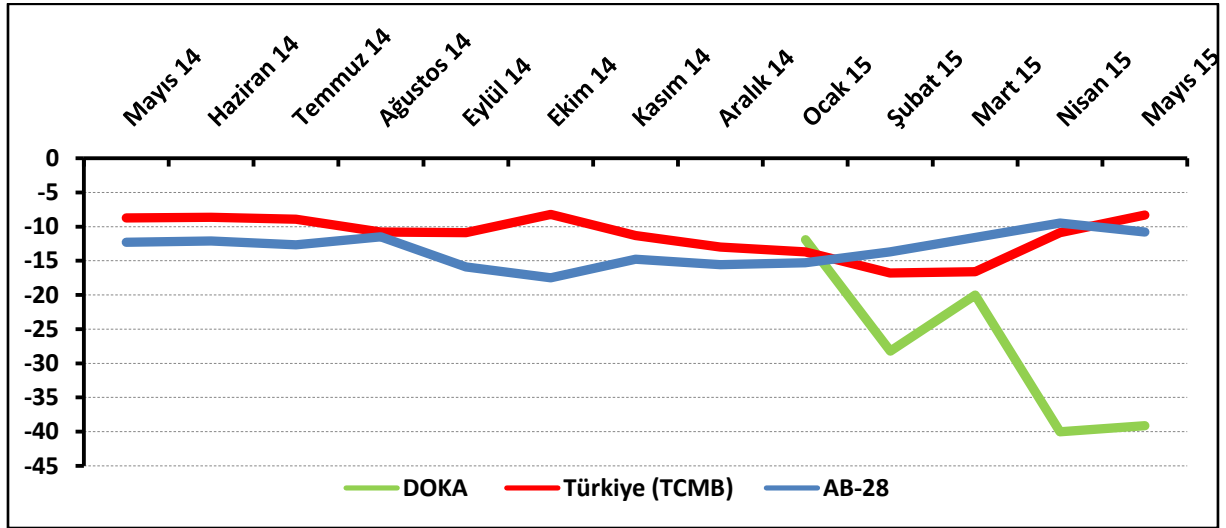
Şekil-6. Doğu Karadeniz'de sipariş durumu (%) (Mayıs 2015)

Doğu Karadeniz’de mevcut sipariş miktarı geçen aya göre yükseldi:

Doğu Karadeniz’de çay imalat sanayinde şu andaki toplam sipariş miktarı geçen aya göre yaklaşık 1 puan yükselmiştir. Doğu Karadeniz’de çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 61’i mevcut siparişlerin normal seviyede, yüzde 39’u ise normalin altında olduğunu ifade etmiştir. Doğu Karadeniz’de şu andaki toplam sipariş miktarı, AB-28 ve Türkiye’den daha düşük bir değer almıştır.

Şekil-7. Şu andaki toplam sipariş düzeyi* (%normalin üzerinde – %normalin altında) (Mayıs 2014 – Mayıs 2015)

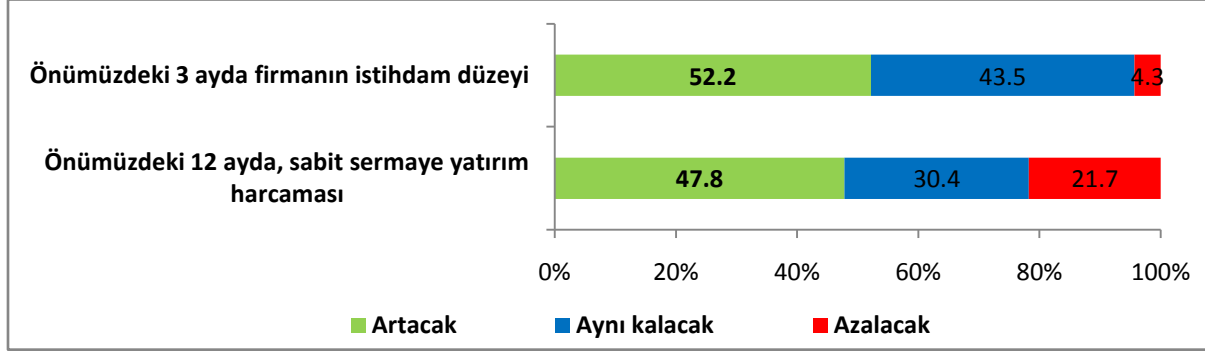

*Mevsimsellikten arındırılmamış seriler

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde istihdam beklentisi düştü:

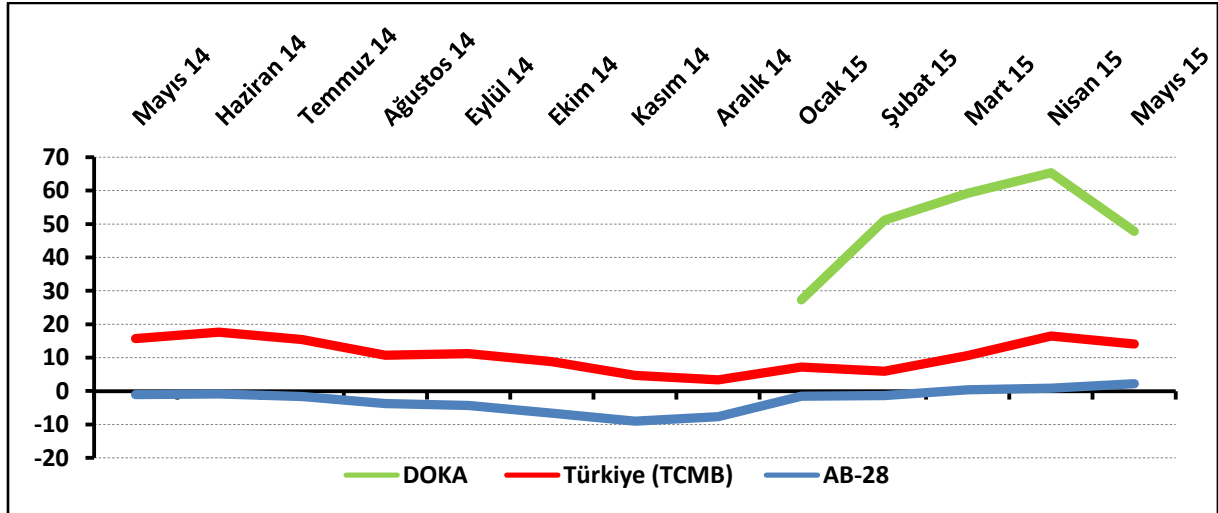
Mayıs 2015'te Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 52,2'si önümüzdeki 3 ayda istihdamını artıracığını, yüzde 47,8'i de önümüzdeki 12 ayda sabit sermaye yatırım harcamalarının artacağını belirtmiştir. Önümüzdeki 3 aydaki istihdam beklentisinde geçen aya göre yaklaşık 18 puanlık düşüş yaşanmıştır.

Şekil-8. Doğu Karadeniz'de istihdam ve yatırım (%) (Mayıs 2015)

Mayıs 2015'te Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 43,5'i önümüzdeki 3 ayda istihdam düzeylerinin değişmeyeceğini düşünmektedir. Önümüzdeki 3 aya ilişkin istihdam beklentisi Doğu Karadeniz'de Türkiye genelinden ve AB-28'den daha yüksek bir değer almıştır.

Şekil-9. Önümüzdeki 3 aydaki istihdam beklentisi* (%artacak – %azalacak) (Mayıs 2014 – Mayıs 2015)

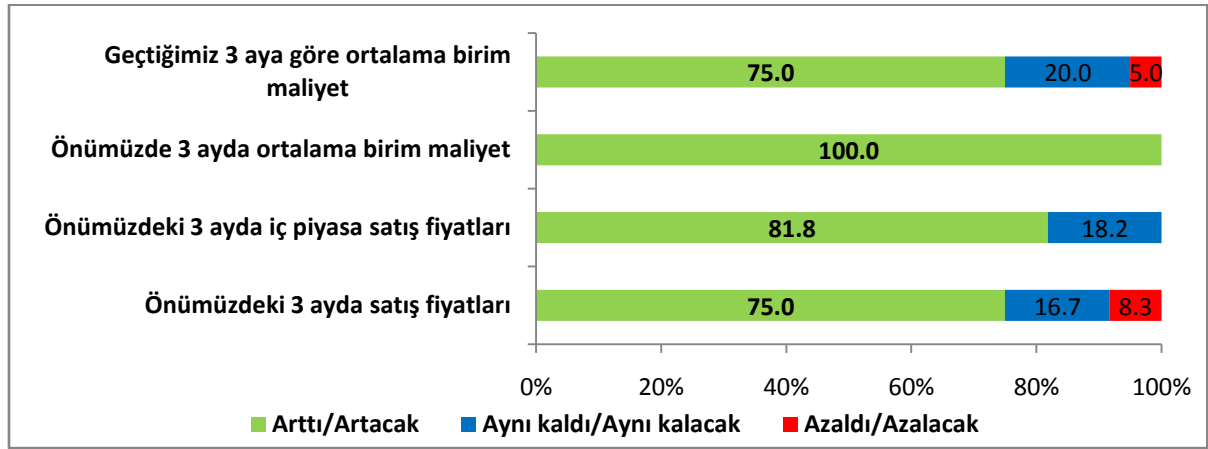

*Mevsimsellikten arındırılmamış seriler

Doğu Karadeniz’de çay imalat sanayinin yüzde 75’i ortalama birim maliyetlerinin arttığını ifade ediyor:

Mayıs 2015’te Doğu Karadeniz çay imalat sanayinde faaliyet gösterenlerin yüzde 75’i geçtiğimiz 3 aya göre ortalama birim maliyetin ifade ederken, çay imalat sanayinde faaliyet gösteren firmaların tamamı önümüzdeki 3 ayda ortalama birim maliyetlerinin artmasını beklediklerini ifade etmiştir. Doğu Karadenizli üreticilerin yüzde 75’i ise önümüzdeki 3 ayda satış fiyatlarının artacağını ifade etmiştir.

Şekil-10. Doğu Karadeniz’de maliyet ve satış fiyatı (%) (Mayıs 2015)

Doğu Karadeniz çay imalat sanayinin gelecek dönem beklentileri Türkiye genelinden daha yüksek:

Doğu Karadeniz çay imalat sanayi güven endeksi sorular bazında incelendiğinde geçmiş döneme ilişkin göstergelerde artış yaşandığı görülmektedir. Doğu Karadeniz, gelecek dönemdeki tüm göstergelerde Türkiye genelinden daha iyi performans sergilemiştir.

Tablo-2¹. Çay İmalat Sanayi Güven Endeksi Göstergeleri balans değerleri (Mayıs 2015)

Balans değerleri (Olumlu – Olumsuz)	Bir önceki aya göre değişim (Doğu Karadeniz)	Doğu Karadeniz (Endeks)	Türkiye (Endeks)	AB-28 (Endeks)
Geçtiğimiz 3 aya göre çay üretimi	1,4	-11,1	12,8	6,5
Önümüzdeki 3 ayda çay üretimi	-10,2	45,8	32,0	14,1
Şu andaki mevcut stok düzeyi ²	0	20,8	-7,3	-5,6
Geçtiğimiz 3 aya göre iç piyasa siparişleri	5,6	13,6	8,7	
Geçtiğimiz 3 aya göre ihracat siparişleri	33,3	33,3	7,7	
Geçtiğimiz 3 aya göre toplam siparişler	-7,2	4,3	10,6	
Şu andaki mevcut iç piyasa siparişleri	-30,8	-39,1	-7,9	
Şu andaki toplam ihracat siparişleri	50,0	-50,0	-13,5	-11,3
Şu andaki toplam siparişler	0,9	-39,1	-8,3	-10,8
Önümüzdeki 3 ayda iç piyasa siparişleri	-27,1	40,9	31,7	
Önümüzdeki 3 ayda ihracat siparişleri	100,0	100,0	26,0	
Önümüzdeki 3 ayda toplam siparişler	5,5	47,8	31,3	
Önümüzdeki 3 ayda firmanızın istihdam düzeyi	-17,6	47,8	14,1	2,2
Önümüzdeki 12 ayda, sabit sermaye yatırım harcamanız	-35,4	26,1	6,1	
Geçtiğimiz 3 aya göre ortalama birim maliyet	26,0	70,0	35,3	
Önümüzdeki 3 ayda ortalama birim maliyet	23,1	100,0	31,3	
Önümüzdeki 3 ayda iç piyasa çay satış fiyatları	15,1	81,8	23,3	
Önümüzdeki 3 ayda çay satış fiyatları	20,5	66,7	22,8	0,5
Çay imalat sanayideki 1 ay öncesine göre genel gidişat	-25,0	-8,3	-1,2	

¹ Tablo 2'deki (-) değerler negatif beklentilerin pozitif beklentilerden fazla olduğunu ifade etmektedir.

² Stok düzeyinde pozitif değer stok düzeyinin normalin altında olduğunu ifade etmektedir.